﷽

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޤަޟިއްޔާ ނިމުނު ގޮތުގެ ޚުލާޞާ

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2016/HC-A/109
- އިސްތިއުނާފު ހުށަހެޅި ފަރާތް:
  * ނަން: ޙުސައިން ރިޟާ
  * އައިޑީކާޑު ނަންބަރު: A059229
  * ދާއިމީ އެޑްރެސް: ހ.މާރަމް / ކ.މާލެ
  * މިހާރުގެ އެޑްރެސް: ހ.މާރަމް / ކ.މާލެ
- އިސްތިއުނާފު ނާއްދެވި ފަރާތް:
  * ނަން: އިސްމާއީލް ޝުޖާއު
  * އައިޑީ ކާޑު ނަންބަރު: A034857
  * ދާއިމީ އެޑްރެސް: ގ.ގޯނަދަރިނޫރަސް / ކ.މާލެ
  * މިހާރުގެ އެޑްރެސް: ގ.ގޯނަދަރިނޫރަސް / ކ.މާލެ
- ތަރައްދުދުވި ފަރާތް:
  * ނަން: އިސްމާއީލް ރިޟާ
  * އައިޑީކާޑު ނަންބަރު: A034038
  * ދާއިމީ އެޑްރެސް: ހ.މާރަމް / ކ.މާލެ
  * މިހާރުގެ އެޑްރެސް: ހ.މާރަމް / ކ.މާލެ
- ރަޖިސްޓްރީކުރެވުނު ތާރީޚް: 01 ޖުމާދަލްއާޚިރާ 1437 / 10 މާރިޗު 2016
- ނިމުނު ތާރީޚް: 06 މުޙައްރަމް 1441 / 05 ސެޕްޓެމްބަރު 2019
- އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2332/Cv-C/2014
- ޤަޟިއްޔާގެ ބާވަތް: ސިވިލް ކޭސް
- ނިންމެވި ކޯޓު: ސިވިލް ކޯޓު
  * ހުކުމްކުރި ތާރީޚް: 23 ނޮވެމްބަރު 2014
  * ނިމުނު ތާރީޚް: 30 ނޮވެމްބަރު 2015
- މައްސަލަބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:

ފަނޑިޔާރު އަބްދުﷲ ޙަމީދު ފަނޑިޔާރު އަލީ ސަމީރު ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް

(ރިޔާސަތު)

- **ދަޢުވާގެ ޚުލާޞާ:**

މިއީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2332/Cv-C/2014 ޤަޟިއްޔާ ނިމިފައިވާގޮތް ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ހަމަތަކާއެއްގޮތް ނުވާކަމަށްބުނެ ކޯޓުދިނުން އިސްތިއުނާފު ޤަޟިއްޔާ އެދި ހ.މާރަމް/ ކ.މާލެ ޙުސައިން ރިޟާގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅުއްވުން ބަލައިގަނެވިފައިވާ ޤަޟިއްޔާއެކެވެ. އަދި މިމައްސަލައަކީ އިސްމާޢީލް ރިޟާ ހ.މާރަމް/ ކ.މާލެ ވަނީ ވަފާތުވެފައެވެ.

މިޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފު ކުރައްވާ ފަރާތަކީ، މ.ބްލޫނަރިޔުމަސް/ ކ.މާލެ އިސްމާޢީލް ޝަފީޤުއެވެ.

- **ޝަރީޢަތުގެ ނިންމެވުން:**

01- ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2332/Cv-C/2014 ޤަޟިއްޔާ ނިމުނު ގޮތުގެ ރިޕޯޓުން ބެލިއިރު، އެޤަޟިއްޔާއަކީ، 22 މެއި 2016 ވަނަ ދުވަހު ހ.މާރަމް ޙުސައިން ރިޟާއާއި ގ.ބްލޫނަރިޔުމަސް އިސްމާޢީލް ޝަފީޤު އާއި ދެމެދު ވެވިފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ޙުސައިން ރިޟާ، އިސްމާޢީލް ޝަފީޤުއަށް ދައްކަންޖެހޭ -/2,472,000 ރ. (ދެމިލިއަން ހަތަރުސަތޭކަ ހަތްދިހަ ދެހާސް ރުފިޔާ) ގެ ތެރެއިން -/408,000ރ. (ހަތަރުސަތޭކަ އަށްހާސް ރުފިޔާ) ދައްކާފައިވާކަމަށް ބާކީ -/2,206,4000ރ. (ދެމިލިއަން ދުއިސައްތަ ހަހާސް ރުފިޔާ) އެއްބަސްވެފައިވާ ގޮތަށް ދައްކާފައިނުވާތީ އޭގެ ގޮތުން ކަމުގައި -/2,000,000ރ. (ދެމިލިއަން ރުފިޔާ) މިންވަރު ކުރުވިފައިވާތީ، މިފައިސާ އާއްކަ ވަގުތުން ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތަށް ހަރައިން ދަޢުވާކުރާ ފަރާތަށް ލިބިދިނުމަށް އެދި ހ.މާރަމް ޙުސައިން ރިޟާގެ މައްޗަށް ގ.ބްލޫނަރިޔުމަސް އިސްމާޢީލް ޝަފީޤު ދަޢުވާކުރުމުން ބެލުނު މައްސަލައެއްކަން އެނގެނެވެ،

އެޤަޟިއްޔާގައި ދެކުރުކުރައްވާފައިވާ، "ދޫނުވާ، އިސްތިއުނާފުކުރާ ނިޔާއަތްކުރާ ކަރުވާގޮތަށް ހުކުމުގައިވާ ބަޔާންކުރައްވާފައިވާ ގޮތުގައި ދަޢުވާލިބޭ ބަޔާނަށް ހ.މާރަމް ޙުސައިން ރިޟާ ގ.ބްލޫނަރިޔުމަސް އިސްމާޢީލް ޝަފީޤުއަށް -/2,472,000.00ރ. (ދެމިލިއަން ހަތަރުސަތޭކަ ހަތްދިހަ ދެހާސް ރުފިޔާ) އަދާކުރުމުގެ ގޮތުން އިސްމާޢީލް ޝަފީޤުއަށް ދިނުމަށް ދެއްކެވުމަށް އެކަށީގެންވާ ފައިސާ ނެތިގެން ބައްޔަށްވުމުގައި ޢުމުރުން ދަޢުވާގެ ފަރާތުން އިސްމާޢީލް ދިނުމަށް ދަޢުވާކުރި

ޖިނާއީ މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ޗެކުގައިވާ ފައިސާއަށް ހުސްނު ރިޟާ ޒިންމާވެ އެފައިސާ އިސްމާއީލް ޝުޖާޢުއަށް ހުސްނު ރިޟާ އަދާކުރުމުގެ ޙަވާލާތަކަށް ދިނުމުގެ ގޮތުން ހުސްނު ރިޟާ އާއި އިސްމާއީލް ޝުޖާޢުއަށް އާއި ދެމެދު 22 މެއި 2010 މީލާދީގައި އެއްބަސްވުމެއްގައި ސޮއި ކުރެވިފައިވާކަމާއި، ބާރުވެރި އެއްބަސްވުމުގައި ކޮންމެ މަހަކު 17,000/-ރ. (ސަތާރަހާސް ރުފިޔާ) ދައްކަމުންގޮސް 2,472,000.00ރ. (ދެމިލިއަން ހަތަރުސަތޭކަ ހަތްދިހަ ދެހާސް ރުފިޔާ) މުޅިން އެކީގައި ނިމޭނޭގޮތަށް ހަމަޖެއްސައި ދިނުމަށް ހުސްނު ރިޟާ އެދިފައިވާކަމާއި، އަދި ހުސްނު ރިޟާ މިކަމުގައި ޒިންމާ އުފުލައި މިފައިސާ ދައްކަން އިސްނަގައިގެން އުޅުނީ އާއި މިދެފަރާތުގެ ޖާއިޒު ގޮތުން ހުރި ގޮތަކަށް ބަލައި އިސްމާއީލް ރިޟާ އަދާކުރަންޖެހޭ 2,472,000.00ރ. (ދެމިލިއަން ހަތަރުސަތޭކަ ހަތްދިހަ ދެހާސް ރުފިޔާ) ގެ ތެރެއިން 472,000.00ރ. (ހަތަރުސަތޭކަ ހަތްދިހަ ދެހާސް ރުފިޔާ) ޒާއިދަށްބަޔަކަށް ގުޅުން ދިނުމަށް އިސްމާއީލް ޝުޖާޢު އެއްބަސްވެފައިވާކަމާއި، އަދި މިއަދަދު އުނިކުރުމަށް ފަހު ބާކީ އޮތް 2,000,000.00ރ. (ދެމިލިއަން ރުފިޔާ) އަކީ އަނބުރާ ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާގެ ގޮތުގައި ހަމަޖެއްސިފައިވާކަން ބާރުވެރި އެއްބަސްވުމުން އަނގައިން ޢަމަލުކުރެވޭ ބާރުވެރި އެއްބަސްވުމުގެ ދަރުން ހުސްނު ރިޟާ ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާގެ ޖުމްލަ ބަދަލުގައި 2,000,000.00ރ. (ދެމިލިއަން ރުފިޔާ) ކަމާއި، މިފައިސާގެ ތެރެއިން ދައްކާފައިވާ ފަރާތްތަކުގެ ބިޑައިން ޗެކުފައިވާ ކަމަށް ދައްކާފައިވާ ފަރާތުން ބަޔާން ކޮށްފައިވާ 408,000.00 (ހަތަރުލައްކަ އަށްހާސް ރުފިޔާ) ފިޔަވާ އިތުރު އެއްވެސް މިންވަރެއް ދައްކާފައިވާކަން ފަރާތުން ޝަރީޢަތަށް ސާބިތު ކޮށްދީފައިނުވާތީ، ބާރުވެރި އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ހުސްނު ރިޟާ އިސްމާއީލް ޝުޖާޢުއަށް ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާގެ ތެރެއިން ދައްކާފައިވާ ފަރާތަށް ދީފައިވާ 408,000.00 (ހަތަރުލައްކަ އަށްހާސް ރުފިޔާ) އުނިކުރުމުން ބާކީވާ 1,592,000.00ރ. (އެއްމިލިއަން ފަސްސަތޭކަ ނުވަދިހަ ދެހާސް ރުފިޔާ) އަކީ ހ.މާރަމް ހުސްނު ރިޟާ ގ.ބޮންދަރިފަރަސް އިސްމާއީލް ޝުޖާޢުއަށް ދޭންޖެހޭ ފައިސާއެއްކަން މަދަނީ މިންގަނޑުން ޝަރީޢަތަށް ސާބިތުވެއްޖެކަމަށް ކަނޑައަޅައި މިފައިސާ އިސްމާއީލް ޝުޖާޢުއަށް ލިބިދިނުމުގެ ގޮތުން 30 ދުވަހުގެ 2015 މިދުވަހުން ފެށިގެން މަދުވެގެން އެމަހަކަށް ޖެހޭވަރު އެމަހަކު ސިވިލް ކޯޓަށް ފައިސާދައްކަމުން ގޮސް މިޔާދު 04 (ހަތަރެއް) މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި މިފައިސާ ދައްކާ ދަރަނި ޙަވާލު ކުރުމަށް ހ.މާރަމް ހުސްނު ރިޟާ (އައިޑީކާޑު ނަންބަރު A059229) އަށް އަންގައި ޙުކުމް ކޮށްފިއެވެ. މިފަދައިންނެވެ."

-02 ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2332/Cv-C/2014 ޤަޟިއްޔާ ނިމިފައިވާގޮތް

ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ހަމަތަކާއެއްގޮތް ނުވާކަމަށްބުނެ އެޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކޮށްދިނުން އެދި ހ.މާރަމް

ޔޫސުފް ރިޝާގެ ފަރާތުން 07 (ހަތެއް) ނުކުތާ ހުށަހަޅާ އިސްތިއުނާފާއި ބެހޭގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ވާހަކަ ދައްކަވާފައިވެއެވެ. އެގޮތުން ހުށަހަޅާފައިވާ؛

- **ފުރަތަމަ ނުކުތާއަކީ،** ޝަރީޢަތަށް ހުށަހެޅިފައިވާ ހެއްކާއި ދޭތެރެ ވަޒަންކުރައްވާފައިވަނީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 76/24 (ހެއްކާބެހޭ ޤާނޫނު) ގެ 3 ވަނަ މާއްދާއާއި 6 ވަނަ މާއްދާއާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2013/HC-A/1312 ޤަޟިއްޔާއާ ޚިލާފަށް ކަމަށްބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

- **ދެވަނަ ނުކުތާއަކީ،** ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމަކީ ޚިލާފުވި ކޮޅުން ނުކުތާތަކަށް ފާހަގަކޮށްފައިވާ ގޮތަށް އެއްބަސްވުމަކީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91 (ކޮންޓްރެކްޓްބެހޭ ޤާނޫނު) ގެ 12 ވަނަ މާއްދާއާއި 13 ވަނަ މާއްދާއާ 17 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ޚިލާފު ބާޠިލު އެއްބަސްވުމެއްކަން ދެއްވާލިބާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައި ވިޔަސް އެކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައި ނުވާކަމަށްބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

- **ތިންވަނަ ނުކުތާއަކީ،** ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުން މާނަކުރުމުގައި ކޮންޓްރެކްޓްބެހޭ ޤާނޫނުގެ 17 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޤާނޫނީ އުޞޫލުތަކާ ކޮޅުން ޚިލާފުވެފައިވާކަމަށްބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

- **ހަތަރު ވަނަ ނުކުތާއަކީ،** ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނު އަސާސީގެ 42 ވަނަ މާއްދާއިން ކޮންމެ ފަރާތަކަށްމެ ލިބިދީފައިވާ ހަމަހަމަކަމާއެކު ޝަރީޢަތް ކުރިއްވުމުގެ ޙައްޤަށް އުނިކަން އަންނަގޮތަށް އަދި (Res Judicata) އުޞޫލާއި ޚިލާފަށް އިސްތިޤްރާރުވެފައިވާ ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލަ ނިންމާފައިވުން ކަމަށްބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

- **ފަސްވަނަ ނުކުތާއަކީ،** މައްސަލައެއްގައި ހިމެނޭ ފަރާތުން ބޭނުންވާ ހެކިން ޝަރީޢަތަށް ހާޒިރުކޮށްދިނުމަށް އެދުމާއި އެހެކިން ޝަރީޢަތުގައި ސުވާލުކުރުމުގެ ޙައްޤަކީ ޤާނޫނު އަސާސީގެ 42 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އިން ކަށަވަރުކޮށްދީފައިވާ ޙައްޤު އަދުލުވެރިކަމާއި ހަމަހަމަކަމާއެކު ޝަރީޢަތްކުރުމުގެ ޙައްޤުގެ މުހިއްމު އަސާސަކަން ވީހިނދު އަދި މައްސަލައިގެ ހިމެނޭ ފަރާތްތަކަން

ހުކުރަގާ ކުރިން ބާޠިލުކުރުމަކާނުލައި އެހެނިހެން މުދާ ފަސްޓްއާޑަރ ގޮތެއް ނުހިންގޭނެކަމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2011/HC-A/36 ޤަޟިއްޔާއިން ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާއިރު ޤާނޫނު އަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 20 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ޚިލާފަށް އެބަހުށަހުން މަޢުލޫމާތާއިވެސް ކަމަށްބެން ހުކުރެވި ނުކުތާއެވެ.

- **ހަވަނަ ނުކުތާއަކީ:** ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2010/SC-A/02 ޤަޟިއްޔާއިން ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލުތަކާއި ޚިލާފަށް މައްސަލަ ނިންމާފައިކަމަށްބެން ހުކުރެވި ނުކުތާއެވެ.

- **ހަތްވަނަ ނުކުތާއަކީ،** މައްސަލަ ފައިސަލާކުރުމުގައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނިންމުންތަކުގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ޤާނޫނީ ހަމަތަކަށް ސިވިލް ކޯޓުން ތަބާވެތަކުރައްވާފައި ނުވުމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނު އަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު) ގެ 20 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ޚިލާފަށް ކަމަށްބެން ހުކުރެވި ނުކުތާއެވެ.

03- ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2332/Cv-C/2014 ޤަޟިއްޔާ ނިމިފައިވާގޮތް

ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ހަމަތަކާއެއްގޮތް ނުވާކަމަށްބުނެ އެޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކޯޓުދިރުން އުޅި ހ.މާރަމް/ކ.މާލެ ދާސްތު ރިސޯޓް ފަރާތުންނާއި މިމައްސަލައަށް ތަރައްޤީކުރި ހ.މާރަމް އިސްމާއީލް ރިސޯޓް ފަރާތުން ހުކުރަގާފައިވާ ނުކުތާތަކާއި، އެނުކުތާތަކަށާއި ގުޅިގެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ތަރައްގީފައިވާ ވާހަކަތަކާއި، މައްސަލައާއި ގުޅުންހުރި ލިޔެކިޔުންތަކަށް ބަލާއިރު އަންނަނިވި ކަންތައްތައް ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

(ހ) **ފުރަތަމަކަމަކީ،** ކަންޖެހުނުބަލި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުތަކާއި އެ ޤާނޫނުތަކުން ބޭރު ލިބިގެން ހުރި ޤަވާއިދު ތަކާއި އިސްލާމްދީނުގެ އަސާސްތަކާއި އިސްލާމީ ޝަރީޢަތާއި ޚިލާފުނުވާ ގޮތެއްގެ މަތިން ދިރާގުތެއްގެ ދިފާޢު ބަނދުވާ ދިފާޢު ހަމަޖެހޭ އުޞޫލުގެ ބަރުވެރިކަމާއި ނިޔަމުގައި ހުކުރަގާ ހުކުމުގެ މިކަމުގެ ފަރާތަކަށް ކަނޑައެޅުމާއި ތަރުތީބުކުރުމުގެ ބާރުވެރިކަން އެންމެހައި ރާއްޖެއަށް އަސާސީކަމާއި، ބާރުދީކުރަމުން، ނުވަތަ ބަޔަކުނަ އުސޫލާޔަކުން، ނުވަތަ ނުރައްކާލިބެގަކަސް ބާރުނުކުރެވެން، ބާރުތަކުގެ ނުވަތަ ބަރަކަތު ބައިވެރިކުރުވާފައިވާ ކަންނޭނގޭ، އެދިގެން ނުވަތަ އެބައްޔެއްގެ އަދިއްޔަ

އިލްތިޒާމުގައި އުފައްދާފައިވާ ކޮންސްޓިޓިއުޝަނާއި ނުކުތާތަކާއި އަދި އިލްތިޒާމުގައި ނުފެންނަކަމަށް މިހެން ނުވަތަ ބައިލޯ ކޮންސްޓިޓިއުޝަނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާގޮތަށް، އެއީ ޤާނޫނު ކޮންސްޓިޓިއުޝަނާއި ޚިލާފު ނަންބަރު 04/91 ކޮންސްޓިޓިއުޝަނާބެހޭ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންވެގެން އަންނައިރު، އެޤާނޫނުގެ 16 ވަނަ މާއްދާގައި "ކޮންސްޓިޓިއުޝަނުގައި ބަޔާންވާ މިނަކަށް އެއްގަމުން ނުވަތަ ފަޅުތަކާ ގުޅޭ ހަރުފަތާއި ހިލާފުވެގެން، ނުވަތަ އެއްޗެއް އެއީ ތެދުވެރިކަމުގައި ވަކާލާތުކުރުން، އަނބުރާ އެކަމުގެ ނުވަތަ އެއްޗެއްގެ މައްޗަށް އިތުބާރުކުރުމުގެ ކޮންސްޓިޓިއުޝަނުގައި ބަޔާންވެއްޖެނަމަ، އެއީ ހަރުފަތް ޤަވާޢިދުގެ ޙަވާލު ހިނގާކަމަށް ބެލެވޭނެއެވެ" މިފަދައިން ބަޔާންކޮށްފައިވާކަން އެނގެން އޮންނަކަމެވެ.

(ނ) **ދެވަނަކަމަށް،** އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ ސިވިލް ކޭހުގެ ނަންބަރު 2332/Cv-C/2014 ޤަޟިއްޔާއަށް ބަލާއިރު، ބަންޑުން ޤަޟިއްޔާގައި ގ.ކޯޕަރޭޓިވްސޮސައިޓީ އިސްމާޢީލް ޝަރީފުގެ ފަރާތުން ހ.މާރަމް ޙުސައިނު ރިޝާގެ މައްޗަށް އުފުލާފައިވާ ދަޢުވާއަކީ، 22 މެއި 2010 މާލޭގައި ޙުސައިނު ރިޝާއާއި އިސްމާޢީލް ޝަރީފު އާއި ދެމެދު ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ އެއްގޮތަށް ޙުސައިނު ރިޝާ އަމަލުކުރުމުގެ ތަކެތި ދަރަނިވެރިކަމާއި ބަންޑުން އެއްބަސްވުމުގެ ދަރުން ވިޔަފާރީގެ ފައިސާ ހޯދުމަށް އެދި ހުށަހެޅުމުން ބެލުން ދަޢުވާއެއްކަން އެނގެން އޮންނަކަމާއި، މިދަޢުވާއާއި ގުޅިގެން ޙުސައިނު ރިޝާގެ ފަރާތުން ދަރަނިވެރިކަމާއި ވަކާލާތުގައި، ބަންޑުން އެއްބަސްވުމުގެ ބައްލަވާ ފައިސާއާއި ޙުސައިނު ރިޝާގެ ވެސް ރ.މާރަމް އިސްމާޢީލް ރިޝާގެ ފަރާތުން އިސްމާޢީލް ޝަރީފުއަށް އެއްބަސް އިޙްލާސްގައި ދައްކަންޖެހޭފައިވާ ފައިސާއެއް ނުނަގައިގެން އަދަކުރުމުން އިސްމާޢީލް ޝަރީފުގެ މި ދަޢުވާއަށް ހިނގާބަލާ ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް، އިސްމާޢީލް ޝަރީފު އާއި ޙުސައިނު ރިޝާއާއި ދެމެދު 22 މެއި 2010 މި ވާދުގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޮންސްޓިޓިއުޝަނާ ޚިލާފު އިސްމާޢީލް ޝަރީފުގެ ޙުސައިނު ރިޝާ އެއްގޮތައިގެން ކޮންސްޓިޓިއުޝަނުގައި ޚިލާފު ބާޠިލު ކޮންސްޓިޓިއުޝަނަކަށެވެ.

(ނ) **ތިންވަނަކަމަށް،** މިމައްސަލައިގައި ހުށަހަޅާފައިވާ 22 މެއި 2010 ގެ މާލޭގައި ޙުސައިނު ރިޝާއާއި އިސްމާޢީލް ޝަރީފު އާއި ދެމެދު ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމާއި ގުޅިގެން އެއްބަސްވުން ވާންޖެހުން ސަމަބަލުގެ މައްޗަށް، މި އެއްބަސްވުމުގައިވާ ކަންކަމަށް އަދި މައްސަލައާއި ގުޅިގެން ދަރަނިވެރިކަމުގެ ކޯޓުގައި ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކުގެ މައްޗަށް ބަލާއިރު އެނގެން އޮތީ، މި އެއްބަސްވުން މިފޯމުގައި ތަޢާރަފުކުރެވޭ މި ކުރިމުގައި ޙުސައިނު ރިޝާގެ ދަރަނިވެރިކަމާއި ސެކިއުރިޓީގައިވަނީ ޙުސައިނު ރިޝާގެ ވަޒީފާ ރ.މާރަމް

އިސްމާޢީލް ރިޟާގެ ފަރާތުން އިސްމާޢީލް ޝަފީޤުއަށް ދައްކަންޖެހުނުކަމަށް ބުނާ 2472,000.00ރ. (ދުއިމިލިއަން ހަތަރުލައްކަ ދެހާސް ރުފިޔާ) އަދާކުރުމުގެ ގޮތުން އިސްމާޢީލް ރިޟާގެ ފަރާތުން ދީފައިވާ ޗެކެއް ބައުންސްވެ އެމައްސަލަ ޖިނާއީ މައްސަލައެއްގެ ގޮތުގައި ދައުލަތުގެ ފަރާތުން އިސްމާޢީލް ރިޟާގެ މައްޗަށް ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުން ކޯޓުން އެމައްސަލަ ބަލަމުންދިޔުމުގެ ތެރޭގައި އިސްމާޢީލް ރިޟާގެ ފަރާތުން ދައްކަންޖެހުނު ކަމަށް އެކޮޅުގައި އޮންނަ ފައިސާއަށް ހުސޫނު ރިޟާ ޖަމާކުރި އެފައިސާ ދެއްކުމުގެ ގޮތުންކަން އެނގޭކަމާއި، މިއައްބަސްވުން މިގޮތުގައި ވެއްޖެ ބުނެވުން ފައިސާއަކީ އިސްމާޢީލް ރިޟާގެ ފަރާތުން އިސްމާޢީލް ޝަފީޤުއަށް ދައްކަންޖެހި ނުދައްކާ ފައިސާކަން ކަށަވަރު ކުރުވިފައިނުވާކަމަށް މިމައްސަލައާ ގުޅިގެން ހުށަހެޅި ރިޟާގެ ފަރާތުން ކޯޓުގައި ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކުގައި ބުނެފައިވާތީ، 22 މެއި 2010 މިތާރީޚުގައި ހުސޫނު ރިޟާއާއި އިސްމާޢީލް ޝަފީޤު އާއި ދެމެދު ވެވިފައިވާ އެއްބަސްވުމަކަށް ބެލުމުން މިއެއްބަސްވުމުގެ ތަރުތީބުގައި "މިލިޔަން ހުރިފައިވޭ ސ.މާރަފް އިސްމާޢީލް ރިޟާ، އިސްމާޢީލް ޝަފީޤު އަތުން ނަގާފައިވާ 2472,000.00ރ. (ދުއިމިލިއަން ހަތަރުލައްކަ ދެހާސް ރުފިޔާ) އަދާކުރުމުގެ ގޮތުގެ އިސްމާޢީލް ރިޟާ ދީފައިވާ ޗެކް އެކައުންޓުގައި ފައިސާ ނެތިގެން ބައުންސްވެ ޖިނާއީ ކޯޓުގައި އޮތް މައްސަލަވަރަން ދައްކާ ރިޟާ ޖެނުވާ އުފާ އެފައިސާ އިސްމާޢީލް ޝަފީޤުއަށް އަދާކުރަންޖެހޭ ދަރަނިތަކުން ދީފައިވާ" ކަމުގައި ބައްލަވާގުނުފައި އޮންނަކަމެވެ.

(ރ) **ހަތަރުވަނަކަމަކީ،** މިމައްސަލައާ ގުޅިގެން ދެފަރާތުން ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކާއި މައްސަލައާ ގުޅިގެން ހުށަހެޅުނު ލިޔުންތަކުގެ އަލީގައި މައްސަލައިގައި ކަން ހިނގާފައިވާގޮތް ބެލުމުން އިނީ، މިމައްސަލައިގެ އަސްލު ބިނާވެގެންވަނީ، ބުނެވުނު ފަދައިން އިސްމާޢީލް ރިޟާގެ ފަރާތުން އިސްމާޢީލް ޝަފީޤުއަށް ދައްކަންޖެހޭކަމަށް ބުނާ 2472,000.00ރ. (ދުއިމިލިއަން ހަތަރުލައްކަ ދެހާސް ރުފިޔާ) އަދާކުރުމުގެ ގޮތުން އިސްމާޢީލް ރިޟާ ދިންކަމަށް ބުނާ ޗެކެއް ބައުންސްވެ އެކޮޅުގައިވާ ޝަރުތުގެ ފައިސާ ދައްކުމަކުން އިސްމާޢީލް ރިޟާގެ ކޮއްކޮ ހުސޫނު ރިޟާ ޖަމާކުރި އިސްމާޢީލް ޝަފީޤު އާއި ހުސޫނު ރިޟާއާއި ދެމެދު 22 މެއި 2010 މިތާރީޚުގައި އެއްބަސްވުމެއްވެވިފައިވާ މި އެއްބަސްވުމުގެ މައްޗަށް ކަމުގައިވާތީ، ބެލުމުން ބަދަލުގެ ފައިސާއާއި އިސްމާޢީލް ޝަފީޤުއަށް ރިޟާ ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާއޭ ނުހުންނަކަމަށްބުނެ މިމައްސަލައިގައި ތަޙުޤީޤުކުރި އަދި ބެލުމުން ޗެކުގެ ފުރާމަތޮތް ހިންގި ފަރާތްތަކުގައިވާ ދައްކާ ރިޟާގެ ދޭދޭ އިސްމާޢީލް ރިޟާގެ ފަރާތުން މިމައްސަލައިގައި ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކުގައި ބުނެ މި ދައްކާފައިވަނީ އިސްތިސްނާކޮށްދީފައިވާކަމާއި،

މިމައްސަލައިގެ އަސްލު ފެނިގެން އައި ލިޔުންކޮޅުގައިވާ އިސްމާޢީލް ރިޟާ ދޫކުރި ޗެކަށް ބެލުމުން، އެޗެކަކީ ބައުންސްވުމުގެ މައްސަލަ ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ބެލުނު މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ޗެކަކީ އޮނަސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުގެ ނަމާ ކުންފުނިޖަހާފައިވާ އިސްމާޢީލް ރިޟާ ދޫކޮށްފައިވާ ޗެކެއްކަން އެނގެން އޮންނަކަމާއި މީގެ އިތުރުން މި މައްސަލައިގައި ހަވާލާދީ ޗެކްބައުންސްގެ މައްސަލަ ބެލި ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 735/JC/2010 ޤަޟިއްޔާގައި ފެންނަން ހުރި ލިޔުންތަކުގެ މައްޗަށް ބަލާއިރުވެސް މައްސަލައިގެ ތަޙްޤީޤުގައި ރިޟާއި ގުޅޭ ގޮތުން މުޤާރަނާކޮށް ސަރުކާރުން ބަޔާންދީފައިވެސް އޮނަސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުގެ ފަރާތުން އެކުންފުނީގެ މުވައްޒަފެއްކަން އެނގޭކަމާއި އަދި ބެލުމުން ފައިސާ އިސްމާޢީލް ރިޟާގެ އަތުން ހަވާލުކުރުން ދައުލަތުގެ ބޭނުންތަކަށް ބަދަލުކޮށްފައިވާ ކުންފުނީގެ ފައިސާތަކަށް އެބައާނަން ބެލުމުން އެނގެން ޖަވާބުދާރީ މައްސަލައިގައި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތުން އިސްމާޢީލް ރިޟާގެ މައްޗަށް އުފުލާފައިވާ ދަޢުވާގެ ސިފައިގައިވެސް ބަޔާންތަކުގައިވެސް އިސްމާޢީލް ރިޟާ ހުށަހަޅާފައިވާ ލިޔުމެއް ބަޔާންކޮށްފައިވާ އިސްމާޢީލް ރިޟާ އެފަދަ ޗެކް އެކުންފުނީގެ ފައިސާ ނަގަން ބޭނުންކުރި ކަމަށްވާތީ ޗެކް ދޫކޮށްފައިވަނީ އިސްމާޢީލް ރިޟާ ނޫނީ ކުންފުނީގެ މަސައްކަތަކަށް ކަމަށް ތަހުގީގުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، އިސްމާޢީލް ޝުޢާޢު އަދި އޮނަސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުގެ މަސްއޫލުވެރިއެއްކަން ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކުންފުނީގެ ޕްރައިވެޓް ބިޒްނަސްއަކަށް ވުން އެކުންފުނިއާ މުޢާމަލާތްތަކުގެ ސިފަ ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، އޮނަސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުގެ ނަމުގައި އެކުންފުނީގެ ފައިސާ ދިނުމާ ފައިސާ ޝުޢާޢުއާ އިސްމާޢީލް ރިޟާ އެކުލެވިގެން ދަނޑިވަޅުގެ ނުވަތަ ފުރަތަމަ އެއް ފެންވަރުގެ މުޢާމަލާތްތަކެއް ނޫންކަމެވެ.

(ށ) **ފަސްވަނަކަމަށް،** 22 މެއި 2010 ގައި ޝަރީޢަތުގައި ދައުލަތުން ރިޟާއާއި އިސްމާޢީލް ޝުޢާޢު އާއި ދެމެދު ވެވިފައިވާ އެއްބަސްވުމަށް ބަލާއިރު، ބޭނުމުން އެއްބަސްވުމުގައި ސާފުކޮށް މިއީ ކޮރޕަރޭޝަން ކޯޓުގައި ހިސާބުކުރުމަށް ޒަކާތު ނަގަނީ ރ.މަރަދޫ އިސްމާޢީލް ރިޟާ، އިސްމާޢީލް ޝުޢާޢުގެ އަތުން ނަގަދު ފައިސާ 2472,000.00ރ. (ދުއިމިލިޔަން ހަތަރުސަތޭކަ ދެހާސް ރުފިޔާ) އަދާކުރުމުގެ ގޮތުން އިސްމާޢީލް ރިޟާ ދޫކޮށްފައިވާ ޗެކު އެކަހެރިކޮށްގެ ފައިސާ ނެތިގެން ބައުންސްވެގެން ކްރިމިނަލް

ކޯޓަށް ހުށަހެޅުން މައްސަލައިގައި، އެ މައްސަލައިގައި ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ފައިސާއަށް ދޫކުރު ރިސާލާ ޖިންސާ އުފުލައި އެފައިސާ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުން އަދާކުރަންޖެހޭ ހައްޤުތަކުގެ ދިފާޢުވާރީ ވެވޭ އެއްބަސްވުމެއްކަމަށް ބަޔާންވެގެން އޮންނަނިކޮށް މިއެއްބަސްވުން ވެފައިވާ ތާރީޚާއި ކުރިމިނަށް ކޯޓުގެ 735/JC/2010 ޤަޟިއްޔާ ހިނގުން ތާރީޚުތަކަށް ބެލުމުން މި އެއްބަސްވުމުގެ ދެބައިމަތު ދޫކުރު ރިސާ ވަނީ އެއްބަސްވުމުގައި ސޮއިކޮށްފައި އެވަނީ ދޫކުރު ރިސާގެ ބޭބޭ އިސްވާރީޓް ރިސާގެ ފަރާތުން އިސްވާރީޓް ޝަރީޢަތު އަދި 2472,000.00ރ. (ދެމިލިއަން ހަތަރުސަތޭކަ ހަތްދިހަ ދެހާސް ރުފިޔާ) މި ރައްދުގެ ފައިސާ ދައުލަތުގެ ނުލައިފަރާތުގެ ފަރާތަކަށް ދޫކުރު ރިސާ ސަލާމަތްވެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ ބަލާފައިވާކަން ބަޔާންކުރު ފައިސާ ދައުލަތުގެ މުއާމަލާތުގެ ތަފްސީލު އެވަނީ ޤާނޫނީ ބަޔާންވަނީ ދެކޮޅު ކަމާއިގެން ބަޔާންވެ ފައިސާ ދޫކުރު މުޢާމަލާތްތަކާ އިސްވާރީޓް ރިސާއި އިސްވާރީޓް ޝަރީޢަ އަދި ދެބައިމަތު ވެފައިވާ މުޢާމަލާތުތަކުން އެކަމަށް ނުލައިވާ އެވަނީ އެކަށަށް ނާޖާއިޒު ވެލާ އެއް ބާރު ކަރުދާސްތަކާއި އިސްވާރީޓް ރިސާގެ ދޫކުރު ކުރާ ރިސާގެ ދޫކުރު ލާރިވާ މުޢާމަލާތުގެ ވެފައިވާ ރިސާ އަދި އެކަށަށް ދޫކުރު ރިސާގެ ފަރާތުން އިސްވާރީޓް ޝަރީޢަތު އެއްބަސްވެ ދޫކުރާ އެއްބަސްވެ ނަޤުދު ސާބިތުވާން ބަލައި، ކަންތައްތަކުގައި ބައިވެރިވާ މުޢާމަލާތު އެއްވެސް ރިސާ ދޫކުރު ކަރުދާސް ބަޔާންވާ ހުރިހާ ވަޒީފާތަކުގެ، ބަލައި އެއްބަސްވުމުގެ މުއްދަތު އިތުރުކުރުމަށް ކަރުދާސް ބާރުތަކުގެ އެމުއްދަތު ބަޔާންވެފައިވާ އެއްބަސްވުމަކީ އެމުއްދަތުގެ ބަލައި އެއްބަސްވުމުގެ އަސާސީ ބާރުތަކުގެ ކަރުދާސް ފައިސާ ދޫކުރާ ނުފޫޒު ބަދަލުވުން އަދި އެފަދަ ވާކަމުގައި ނުހިމެނޭ ކަމަށް ބަޔާންކުރަނީ ބަލައި ކަރުދާސްތަކުގެ ބާރުތަކާއި އެއް ބާރުތަކުގެ ކަރުދާސްތައް ދޫކުރުމުން ބަލައިގަތުން އެއްވެސް ކަމެއް ބަޔާންކުރުމުން، 22 ފެބްރުއަރީ 2010 ގައި ދޫކުރު ރިސާއިގެ އިސްވާރީޓް ޝަރީޢަ އަދި ދުވަހު ވެފައިވާ ބަލައިގަތުން އެއްބަސްވުމުގައި ދޫކުރު ރިސާ ސަލާމަތްވެ އެވަނީ ބަޔާންވާ ކަރުދާސް ބާރުތަކުގައި ހުށަހެޅުނު މައްސަލައިގައި ކަން ހިނގާފައިވާ ގޮތާއި ފެންނަން ހުރި ދިރާސާކުރުމަކަށް ބަލައިގަތުން ބަލައިގަތުމުން އެއްވެސް ކަމެއް ނުހިމެނޭ، 22 ފެބްރުއަރީ 2010 ވަނަ ދުވަހު އެ އެއްބަސްވުމުގެ ބާރުތަކުގެ މުއްދަތު ނިމުނު ވަރަށް އެއްބަސްވުމަށް އަމަލު ކުރެވޭނެ.

މިހާ، އިސްތިއުނާފު ސަބަބުތައް އެދުމެއް ހުރުމުން މިމައްސަލައިގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ފަރާތުން ދޫކުރި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2332/Cv-C/2014 ޤަޟިއްޔާގައި އެކޯޓުން ކުރައްވާފައިވާ ޙުކުމަށް ބަދަލު ގެންނަން ނުޖެހޭކަމަށް ނިންމައި ތަޅައެވެ.

- **ހުކުމް:**

ދެންފަހެ، އިސްވެ ބަޔާންވެދިޔަ ކަންކަން އަލިގައިން ބަލާއިރު، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2332/Cv-C/2014 ޤަޟިއްޔާގައި އެކޯޓުން ކުރައްވާފައިވާ ހުކުމަށް ބަދަލު ގެންނަންޖެހޭކަމަށް މިމައްސަލަބެލި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުންނަށް އިއްތިފާޤުން ފެނިވަޑައިގަތީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2332/Cv-C/2014 ޤަޟިއްޔާގައި އެކޯޓުން ކުރައްވާފައިވާ ހުކުމް ބާޠިލުކޮށް އެގޮތުގެ މަތީން މި މައްސަލަ ބެލި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން، ހުކުމްކޮށްފީމެވެ.